

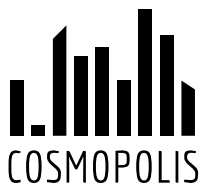
THEES UHLMANN

SOFIE, SMRŤÁK A JÁ

KDYŽ VÁS NAVŠTÍVÍ SMRŤÁK, ZAČNE BÝT ŽIVO

COSMOPOLIS

COSMOPOLIS

**SOFIE,
SMRŤÁK
A JÁ**

THEES UHLMANN

SOFIE, SMRŤÁK

A JÁ

KDYŽ VÁS NAVŠTÍVÍ SMRŤÁK, ZAČNE BÝT ŽIVO

Přeložila Kateřina Prešlová

Originally published in the German language
as „Sophia, der Tod und ich“ by Thees Uhlmann
Copyright © 2015, 2017, Verlag Kiepenheuer & Witsch GmbH & Co. KG,
Cologne / Germany
Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2020
Translation © Kateřina Prešlová, 2020
Illustrations © Olav Korth

ISBN 978-80-271-2506-7

Utě, Lise a Uwemu Podratzovi

„Long may you run!“

Neil Young

1

U dveří někdo zazvonil a na schodišti voněla čerstvě uvařená káva.

To se tedy vlastně nestalo, ale jeden můj přítel kdysi prohlásil, že kdyby měl napsat román, začínal by přesně touto větou: „Na schodišti voněla čerstvě uvařená káva.“ Jakási komise totiž ocenila nejlepší začátek románu všech dob a ten zněl: „Ilsebill přidala sůl.“

Domníval se, že kdyby to byla pravda, byla by věta: „Na schodišti voněla čerstvě uvařená káva,“ o tolik lepší, že zbytek románu by byl skoro jedno. U dveří někdo zazvonil a já jsem ještě vůbec nevěděl, jak to na schodišti voní, protože to člověk ucítí až tehdy, když otevře dveře.

Ty dveře jsem vlastně ještě nikdy otevřít nešel. Jednak u mě skoro nikdy nikdo nezvoní. A také proto, že když uslyším zvonek, uvažuju nejdřív o tom, proč by měl někdo zvonit zrovna u mě, takže je nechám zavřené.

Nabízelo se několik možností, proč by někdo zvonil právě na mě:

a) Zničehonic se tady zastavil některý z přátel.

Analýza: Nikdo, komu už bylo osmatřicet, se u vás jen tak zničehonic nezastaví. „Sice to tu vypadá jako po domovní prohlídce, ale už jsme se vážně dlouho neviděli. Je bezva, že jsi byl náhodou zrovna poblíž. Klidně pojď dál!“ – to žádný člověk neřekne.

b) „Dobrý den, jdeme odečíst váš plynoměr.“

Analýza: Na účtech mám všechno zařízené tak, že ke mně v podstatě už nikdo chodit nemusí. Platím PŘEVODEM. A když je to moc, je mi to jedno, protože ... Hlavně že nikdo nezvoní.

Ozval se zvonek. Šel jsem ke dveřím s nadějí, že by na schodišti mohla vonět čerstvě uvařená káva, a měl jsem radost z toho, že ty dveře konečně otevřu. Ta radost byla příjemná, otočil jsem klíčem a vzpomněl si na to, že dříve bylo možné rozeznat členy rodiny podle rachotu klíče v zámku. Vybavil jsem si, jak otec potom, co se nasucho oholil, vyklepal holicí strojek v umyvadle, třikrát „tak tak tak“, což jsem slyšel až v posteli a znamenalo to, že tatínek hned přijde, aby mě za ruku odvedl do koupelny, a já se přitom šest let marně snažil zakrýt ranní erekci. Po šesti letech jsem konečně mohl jít do koupelny sám, aniž by mi otec třeba jen jednou řekl: „To je normálka!“ a ušetřil mi tak desítky měsíců studu.

Napadlo mě, že dřív zněl zvonek u dveří krásně, jako orchestr, ale dneska už máme jen dva druhy zvonění. „Crcrcrrr“ a „crcrcr“. A měl jsem v hlavě takové ty běžné blbosti, jako když jdete otevřít dveře.

2

U dveří znovu někdo zazvonil. Otočil jsem klíčem v zámku, dveře při otevírání zavržaly a já si vzpomněl, jak u mě jednou opravdu zazvonili svědci Jehovovi. Byli tři, bylo jim míň než dvacet osm a nebyli nalíčení a vypadali dobře a byly to ženy.

Ony: „Dobrý den. Obcházíme tu v okolí a hledáme lidi, kteří věří v Boha.“

Já: „V kterého?“

Ony: „No přece v Ježíše a v Boha!“

To vymezení bylo poměrně důležité, protože jsem bydlel v místech, kde lidé věřili buď v Alláha, nebo nevěřili vůbec, protože se narodili po roce 1971.

Ty dámy přede dveřmi vypadaly ve své zbožnosti dost neúprosně.

Já: „No, já tak docela v Boha nevěřím!“

Ony: „Škoda!“

Já: „Jo, taky se mi zdá!“

Ony: „Proč nevěříte?“

Já: „Věřil jsem v Boha po konfirmaci. Pak jeden spolužák dostal rakovinu. Modlil jsem se, aby přežil. Umřel. Pak už jsem nevěřil.“

Ony: „Ty, které miluje, si k sobě Bůh bere jako první.“

Já: „Pak asi vážně miluje pásmo Sahelu!“

Ony: „Čtete bibli?“

Já: „Jen ty brutální pasáže a jak se ve Starým zákoně popisují ty příbuzenské vztahy. Která církev je vlastně ta vaše?“

Ony: „Svědci Jehovovi.“

Já: „To je hustý, vy jste jehovistky?“

Ony: „Ano.“

Já: „Podle mě je dobře, že děláte obchůzku právě tady u nás. Není to únavné?“

Ony: „Je.“

Já: „Bohužel pro vás asi nejsem ta správná osoba, ale přeju vám hodně štěstí. Jak to říkali hugenoti: *Bůh miluje ty, kdo vláčí pole neorané.*“

Ony: „Chcete se nám posmívat?“

Já: „Myslím to vážně. Když už i jehovisti věří na ironii, půjde to se světem vážně do háje. Můžu pak jít s vámi?“

Ony: „Modlíte se vůbec někdy?“

Já: „Jen kvůli fotbalu!“

Ony: „To asi nestačí.“

Já: „Je to snad víra, ne?“

Ony: „Smíme zase přijít?“

Já: „Myslím, že to k ničemu nebude. Ale je super, že to děláte.“

Ony: „Fajn, tak brzy nashle!“

Já: „Jasně, brzy nashle!“

Zavřel jsem dveře a radoval se z prvního vážného rozhovoru za poslední týdny, slyšel jsem jejich hlasy na schodišti a najednou jsem měl absolutně vynikající náladu.

3

Otevřel jsem dveře na schodiště. Voněla tam čerstvě uvařená káva. Předě mnou stál muž, asi stejně vysoký jako já, přibližně v mém věku a byl mi trochu podobný. To nejhezčí, co jsem kdy slyšel o svém vzhledu, bylo, že vypadám jako Brad Pitt a jeden fotbalista z okresní ligy dohromady.

Já: „Zdravím. Můžu pro vás něco udělat?“

Neměl jsem doma žádný balíček, který by u mě pošťák nechal pro souseda.

On: „Dobrý den. Vlastně pro mě nic udělat nemůžete. Já jsem Smrt a vy teď musíte jít se mnou.“

Já: „Jo, tak chvílku počkejte. Jen si rychle sbalím pár věcí a přijdu!“

Muž protočil panenky, podíval se na mě a řekl: „Ach jo, zas jeden vtipálek! Nádhera. Tenhle vtíp jsem ještě neslyšel. Teď máte tři minuty, abyste si všechno promyslel. Jestli někoho zavoláte nebo budete křičet, zemřete okamžitě.“

Ze všech potrhlostí, které jsem kdy slyšel a zažil, byla tahle asi nejbláznivější.

Jiné potrhlosti, které jsem slyšel:

1. Znal jsem chlapíka, ten měl kdysi dávno Ford Fiesta 1, a jeden řidič nákladáku mu namluvil, že každá desátá fiesta má ten

samý zámeček. Proto u sebe vždycky nosil kazetu s oblíbenými songy. U všech aut Fiesta 1 vyzkoušel, jestli jeho klíč do zámku pasuje, a když ano, dal tu pásku do auta. Na nálepku napsal „Timovy oblíbené hity“ a na druhou stranu „Bav se dobře!“.

2. Když jiný můj přítel dostal řidičák, přejel při své první jízdě autem kočku. Když se pod vozem ozval rachot, viděl ve zpětném zrcátku kočku, jak běží dál směrem ke statku u silnice. Zaparkoval, šel na ten statek a na zemi uviděl zvíře, jak těžce oddechuje, zatímco vedle něj stál sedlák. Můj přítel řekl: „Je mi to líto. Myslím, že jsem právě přejel vaši kočku.“
„To je v pohodě!“ řekl ten sedlák. „Máme jich dost!“ Vzal rýč a hranou dvakrát praštil kočku do vazů.
3. Stál jsem v metru plném špatné nálady a lidí, měl jsem trochu rýmu a musel jsem popotáhnout. Prostě jen takový malý soplík, asi takový, že doufáte, že si ostatní cestující nevšimnou, jak se vám leskne u nosu. Vedle stál feťák, podal mi kapesník, usmál se a řekl: „Brzo se uzdrav.“

4

Stejně jako u většiny lidí byl i můj vztah ke smrti napjatý. Ale možná ještě napjatější byl můj vztah k lidem, kteří se ve mně snažili zanechat trvalou vzpomínku skrz negativní emoce. Kdysi jsem byl na svatbě a jedna moje známá řekla nevěstě: „Ty šaty ti vážně vůbec nesluší!“ Nevěsta vypadala nádherně, a kromě toho je jedno, jak člověk v den sňatku vypadá. Na svatbě je všechno úchvatné. Jídlo, hosté, zasedací pořádek, dárky, hovory, hry, VŠECHNO. Je to jako na fotbale. Velkolepé je už to, že je fotbal. Zbytek přijde sám.

Řekla: „Ty šaty ti vůbec nesluší!“ a pak k tomu dodala: „Jsem jenom upřímná!“ – nejpřeceňovanější ze všech ctností –, ale přitom si jen chtěla v životě ostatních zajistit moment věčnosti a bavila ji myšlenka, že manželé, tak by to totiž mělo být, si ještě za padesát let budou říkat: „Pamatuješ si, co tenkrát řekla o mých šatech!?“

Zavřel jsem dveře a nechal tu svini, která mi chtěla lézt na nervy, stát tam, kde to vonělo čerstvě uvařenou kávou, šel jsem se do koupelny vyčurat, rozeplnul jsem si kalhoty a myslel na tu svatbu a na ten fundamentální smutek, který musel na nevěstu kvůli větě o špatně padnoucích šatech dolehnout, a pak na to, jak moc musí být člověk narušený, aby zazvonil u cizích lidí a řekl jim, že je smrt.

— — —

„Teď se nelekněte!“ řekl ten muž, který stál ještě před pár vteřinami u dveří a teď seděl na okraji vany, zatímco já jsem se právě chystal vykonat potřebu.

Když člověk zažije něco opravdu zvláštního, moc často v klidu nezůstane. Na začátku své kariéry v péči o seniory jsem půl roku pracoval jako pojízdná pečovatelská služba, protože se mi nedostávalo financí na můj nákladný životní styl, a tam jsem poprvé viděl mrtvou ženu. Dokud ještě žila, byla hrozně milá, slepá a kouřila stovky cigaret z Lidlu, které si kvůli pokročilému parkinsonovi a ochabujícímu zraku zapalovala u filtru nebo uprostřed.

Koberec v jejím bytě byl tak hustě posetý spálenými skvrnami, jako by nedaleko vybuchl Vesuv, a jednou jsem do toho bytu přišel a ta žena byla mrtvá. Nevyděsilo mě to. Neměl jsem strach. Prostě jsem jen přišel jako první do bytu, nad nímž se vznášel elementární klid. Bylo to jako rande, na které jste dorazili trochu později. Mrzelo vás, že ten druhý už odešel, ale aspoň jste měli rande.

Zase jsem si zapnul zip a hleděl přitom na toho muže, který stál ještě před chvilkou u dveří.

On: „Máte to tu hezké.“

Já: „Jó, tak Smrt má smysl pro humor. To jsem nevěděl.“

On: „Vy to nechápete.“

Já: „Smrt mi vyká. Je to vážně čím dál lepší. Jeden z šéfů vesmíru mi vyká.“

On: „Jen ti, kdo si vykají, si mohou později tykat.“

Já: „Smrt má smysl pro humor. Dobře, dobře, kdybych se nad tím zamyslel, taky by mě to napadlo. A co se vám u mě v bytě líbí teď?“

On: „Ta hojnost myšlenek. Ty temné i ty jasné.“

Já: „Já nepřemýšlím! Už několik let jsem nepřemejšle!“

On: „To si myslíte vy.“

Já: „Smrt má smysl pro humor, vyká mi a vidí mi do mozku.“

Kdybych teď, v TOMHLE okamžiku, hrál loto, měl bych šest správnějch.“

On: „Ano, to byste měl. Ale bylo by to jedno, protože za tři minuty přece musíte odejít. V konečném důsledku se právě nacházíme v prostoru mnoha možností.“

Já: „*V prostoru mnoha možností?* Teď na mě navíc budete zkoušet reklamní slogany?!“

On: „Ano, to jsem teď vymyslel. Dobré, ne? Jinak to lidi nechápou. Když si někdo just před svým skonem přeje něco, co by se mu jinak vyplnilo jen s malou pravděpodobností, tak teď to vyjde. Na světě se kvůli tomu nic nezmění. Vždyť budeme za tři minuty mrtví.“

Já: „MY budeme za tři minuty mrtví?“

On: „No ano, já jsem mrtvý celou dobu a ty půjdeš se mnou!“

Já: „Fajn, chci milión.“

Smrťák zase zakoulel očima.

On: „Na světě je tolik krásných věcí, například molekuly, a každý čtvrtý trohl si přeje milión.“

Já: „No a!“

On: „Co, no a?“

Já: „No a, co bych si asi taky měl přát?“

On: „Tyhle tristní úvahy o posledních přáních! Padá na mě deprese. Ještě větší než z celého tohohle vyzvedávání.“

Já: „Tak já to shrnu. Smrt je elegantní chlápek se smyslem pro humor, ovládá sarkasmus a ironii, je v depresi a vypadá skoro jako já. Člověk se až diví.“

„Tak moment, to s tím vzhledem já neřídím! Vždycky jsem trochu podobný lidem, které mám vyzvednout. Tak, co budeme dělat?“ zeptal se mě Smrťák.

Já: „To nemám sakra ani nejmenší tušení!“

On: „Víš, co se mi na vás lidech líbí?“

Já: „Upřímně řečeno, posledních deset let jsem o tom dost uvažoval a nějak jsem nedošel k žádnému výsledku.“

On: „Myslel jsem, že nepřemýšlíš... To je fuk. Víš, co se mi na vás líbí? Že umíte nadávat.“

Já: „Ty nadávat neumíš? To je přece hračka! Jenom říkáš rychle za sebou slova, co nejsou v pravidlech pravopisu.“

On: „Ano, ale pro mě to nic neznamená.“

Já: „Nakopnout si ve tmě malíček a pak zaklít?“

On: „Ne.“

Já: „Vyrovnávací gól v osmdesáté deváté minutě?“

On: „Ne.“

Já: „Říct *do háje*, když uvidíš nějakou ženskou prvně nahou a nemůžeš věřit tomu, jak je krásná?“

On: „Můj vztah k ženám a lidem obecně je trochu složitý. Takže, co budeme dělat teď?“

Já: „Poslouchat Mozartovo *Requiem*? Aspoň to bude delší než tři minuty.“

On: „Jo, tak ten jsem ještě neznal. Ale já klasickou hudbu neposlouchám. Klasická hudba mě rozesmutňuje a je potřeba si na to udělat čas.“

Já: „A ty máš přece vždycky jen ty tři minuty.“

On: „Přesně!“

Já: „Můžeme si vyjasnit jednu zásadní otázku?“

On: „Miluju zásadní debaty.“

Já: „Co je na druhý straně?“

On: „Jo tak to já nevím.“

Já: „Ty nevíš? Jako vážně? To zní skoro stejně dobře jako to, co mi jedna holka řekla, když jsem se jí zeptal: ‚Miluješ mě?‘ A ona na to: ‚Já nevím.‘ Haló, panebože, je tady Smrták. Právě mi málem

dal milión a tvrdí, že můžu ještě tři minuty žít, ale neví, co na mě čeká na druhý straně. Život uprostřed mezi Tady a Tam je fakt větší otrava, než bych čekal.“

On: „Já vám jen pomáhám se tam došourat. Jsem jako taxikář, co někoho veze do nočního klubu. A když se pak zeptáš, co se za těmi dveřmi děje, nemůže ten taxikář nic říct. Může doufat nebo se domnívat, ale neví nic.“

Já: „Smrt neposlouchá klasiku a trousí metafory s nevěstincem. Mám kliku, že to ještě smím zažít.“

On: „Že to ještě smíš ‚zažít‘ je celkem vtipné v téhle naší souvislosti a časovém okně, které nám zbývá. Co máš teď ještě v plánu?“

Já: „Já už nemám v plánu nic. Chci mít klid. Toužím jen mít konečně klid. Hele, nedávno mi volala máma. Byla na tom ostrově, kam vždycky jezdí... jak se to tam jen jmenuje... Juist. A ona mi volala z Juistu. A pokaždý, když mi odtamtud volá, tak zrovna stojí prvně na pláži a řekne: ‚Nóóó, hádej, kde jsem?‘ A mně pak pořád zní v uších ‚I just can't get enough‘ a říkám si, že by z toho mohli na Juistu udělat sakra dobrej slogan. Taky jim to chci navrhnout, jenže nemám číslo na turistickou kancelář na ostrově. A i kdybych ho měl, dovolal bych se nejspíš chlápкови, co by řekl: ‚Ne, myslím, že ten slogan *Juist, velká perla mezi východofřískými ostrovy* je lepší než *I juist can't get enough!*‘ Potom mě začne myšlení rozčilovat a nevím proč, což mě štve ještě víc, a nakonec uslyším matku na pláži, a její hlas má přesně tu intonaci, která mi má naznačit: ‚Když jsi v životě zažil hlad, tak ti stačí zvednout telefon a zavolat synovi, a taky zatracená pláž někde na ostrově, abys měl v duši klid.‘ A já jsem hlad nikdy nezažil ani nezažiju a pak se mi zrychlí tep. A když se mi zrychlí tep, mám chuť na víno, protože je sranda pít víno při tachykardii, srdce tak tluče ještě víc, protože i myšlenky jsou rychlejší, všechny, ty pozitivní i ty negativní. Pak je to jako s tou paní,